

LIBERTATEA DE CREDINȚĂ ÎNTRE CERCETAREA CONTEMPORANĂ ȘI EXEGEZA BIBLICĂ: MATEI 10:23 ȘI MISIUNEA APOSTOLICĂ

Drd. Valentina-Andrada MINEA

*Școala Doctorală de Teologie și Studii Religioase,
Facultatea de Teologie Romano-Catolică
Universitatea din București, România
valentina.andrada.minea@gmail.com*

Ps. Drd. Ionuț Mircea Șerban AVRAM

*Școala Doctorală de Teologie și Studii Religioase,
Facultatea de Teologie Romano-Catolică
Universitatea din București, Romania
avramazs@yahoo.com*

ABSTRACT: Freedom of Faith between Contemporary Research and Biblical Exegesis: Matthew 10:23 and the Apostolic Mission.

This study combines bibliometric analysis and biblical exegesis to explore the meaning of *freedom of faith*. A visualization of the 1000 most relevant Web of Science publications (2014–2019) shows that the discourse on religious freedom is dominated by legal, political, and philosophical frameworks, while the biblical foundations of the concept remain largely overlooked. To address this gap, the paper turns to Matthew 10:23, a text often considered problematic for its apparent reference to the timing of the Son of Man's coming. We argue that the verse should be read not as a failed prediction of parousia but as a multilayered statement uniting eschatological urgency with missionary responsibility and freedom of conscience. The "towns of Israel" designate both the immediate horizon of the apostolic mission and the universal call to proclamation, while the "coming of the Son of Man" encompasses judgment on Jerusalem, Christ's continuous presence in history, and his eschatological return. Within the tolerant yet volatile framework of the Roman Empire, this passage illustrates an early Christian vision of religious freedom: the Gospel is to be proclaimed with authority but never imposed by coercion. In dialogue with contemporary research trends, the study highlights the theological roots of liberty of faith as essential for understanding its modern articulations.

Al doilea cluster, marcat cu verde, organizează dezbaterile în jurul drepturilor și politicilor publice, dar mai ales al educației. Termeni precum *religious freedom, right, constitution, democracy, discrimination, school, education, policy* sugerează că școala și spațiul educațional sunt principalele locuri unde libertatea religioasă este pusă în discuție în plan social. Acest nucleu leagă drepturile individuale de problematica pluralismului, a constituțiilor moderne și a politicilor antidiscriminare.

Clusterul galben continuă direcția socială, dar se mută în zona instituțională și practică. Apar concepte precum *university, academic freedom, religious organization, authority, parent, gender, youth, mission*, ceea ce indică felul în care libertatea religioasă este negociată zilnic în cadrul universităților, al organizațiilor confesionale, al familiilor și chiar în misiunile religioase globale (Africa fiind un exemplu). Aici se conturează modul concret în care libertatea de credință se traduce în viața socială și în formarea identităților.

Un alt pol puternic este cel roșu, centrat pe teologie și filosofie. În acest cluster regăsim concepte precum *God, theology, philosophy, creation, free will, Sartre, Hegel, Nietzsche, Kirkegaard, Martin Luther, Jesus Christ, Paul, Augustine, human being, love, sin, grace, authenticity, bad faith, crisis, happiness*. Acesta este spațiul marilor debateri teologico-filosofice despre libertatea voinței, natura lui Dumnezeu și raportul dintre transcendență și umanitate. Termenii reflectă nu doar tradiția creștină clasică, ci și contribuțiile filosofilor moderni și contemporani care au discutat libertatea și limitele ei.

Într-o poziție marginală, dar semnificativă, se află clusterul mov, orientat spre experiențele de persecuție și convertire. Termeni precum *persecution, conversion, witness, tolerance* sugerează axa vulnerabilității credinței, unde libertatea religioasă se confruntă cu presiuni externe și cu martirajul. Deși mai restrâns, acest cluster marchează tensiunile concrete în care libertatea de credință se exprimă în contexte de ostilitate sau constrângere.

În sfârșit, clusterul albastru deschis se dovedește a fi elementul de legătură între toate celelalte. Aici se întâlnesc termeni precum *Christian, human dignity, natural law, Suárez, Second Vatican Council*, conectați atât cu zona teologică, cât și cu cea juridică. Este locul unde apare ideea de *human dignity*, centrală pentru tradiția catolică și articulată dogmatic în documentele Conciliului Vatican II, în special *Dignitatis Humanae*. Prin acest nucleu se observă că discursul contemporan despre libertatea religioasă nu este doar rezultatul unei evoluții juridice sau politice, ci se sprijină pe o moș-

gol, printr-o exegeză a Matei 10:23, arătând cum libertatea de credință se configurează deja în misiunea apostolică timpurie, în tensiunea dintre urgența escatologică și respectul față de conștiința celuilalt.

Astfel, cercetarea contemporană arată că libertatea de credință este mai ales discutată ca drept politic și categorie juridică, ori ca problemă filosofică a libertății. Totuși, ceea ce lipsește aproape cu desăvârșire din aceste analize este întoarcerea la rădăcinile biblice ale libertății – momentul în care aceasta nu era o instituție juridică, ci o chemare vie, primită și trăită în comunitatea apostolică.

Dacă literatura actuală evidențiază constituții, școli, tribunale și tratate filosofice, Evanghelia după Matei ne arată libertatea de credință sub forma unei misiuni paradoxale: pe de o parte, o urgență escatologică („nu veți sfârși cetățile lui Israel până va veni Fiul Omului”), pe de altă parte, o libertate a proclamării, care exclude orice constrângere și respectă alegerea fiecărui ascultător („scuturați praful de pe picioare”).

Prin urmare, pentru a completa tabloul oferit de bibliometria recentă, studiul de față propune o revenire la Matei 10:23, citit nu ca un calcul ratat al venirii lui Hristos, ci ca o icoană a tensiunii dintre urgență și libertate. În acest text, libertatea de credință nu se naște în tribunale și nici în tratate filosofice, ci în însăși trimiterea apostolică, unde cuvântul Evangheliei se propune și nu se impune, iar timpul venirii rămâne în mâinile lui Dumnezeu.

Introducere

„Adevărat vă spun că nu veți isprăvi de străbătut cetățile lui Israel până va veni Fiul omului.” (Matei 10:23)

Oare a promis Isus ucenicilor lui că va reveni chiar în timpul vieții lor? Putea blândul învățător să îi inducă în eroare chiar pe ucenicii lui? Oare nu le dăruise El toată autoritatea și „libertatea religioasă” să se exprime și chiar și Duhurile necurate să le supună?² Prin analiza acestui verset vom încerca să înțelegem ce a vrut să transmită Isus³ ucenicilor cu privire la revenirea Lui, oare a creat o speranță falsă? Indiferent de răspuns se nasc o serie de întrebări fie din limbajul propriu zis, fie din discursul escatologic.

2 Paula Fredriksen, *Pe când creștinii erau Evrei, Prima Generație, București, Humanitas, 2023, p. 102.*

3 Ioan Alexandru Tofan, *Omul lăuntric, București, Humanitas, 2019, p. 129.*

Isus nu promite ucenicilor lui că va reveni în timpul vieții lor, ci le spune că ei nu vor reuși să străbată toate cetățile Ierusalimului până se va reîntoarce. Clar că acesta nu îi mințise. Isus a trăit anii serviciului său de evanghelizator ca și cum ar fi ultimii înaintea venirii Fiului Omului.⁴

Conștient de timpurile pe care le trăia, probabil în cea mai mare parte datorită mesajului proclamat de Ioan Botezătorul deja de peste un an (împărăția cerurilor s-a apropiat), Isus și-a dedicat pe deplin viața organizării, la scara întregului Israel, a unei campanii în favoarea împărăției care „s-a apropiat” (Mat. 3:2; 4:23; 9:35).

Exegeză

Matei 10, descrie trimiterea celor doisprezece apostoli cu misiunea: „Să nu mergeți pe calea păgânilor și să nu intrați în vreo cetate a samaritenilor; ci să mergeți mai degrabă la oile pierdute ale casei lui Israel. „Și pe drum, predicați și ziceți: împărăția cerurilor s-a apropiat!” (v. 5-7)⁵.

Deși le spusese să meargă la oile cele pierdute, în versetul 18 le spune că ei vor sta în fața împăraților și a dregătorilor și a neamurilor, ca să le fie mărturie. La ce distanță în timp putea fi percepută împărăția lui Dumnezeu de către ascultătorii evrei ai acestui mesaj? Verbul „a (se) apropia”, așa cum este folosit în Noul Testament, înseamnă a veni aproape⁶, lângă; a alătura un lucru de altul. În viața unui om lucrurile „apropiate” temporal sunt la câteva luni, maximum ani, iar lucrurile „îndepărtate” sunt la zeci de ani. Un tânăr, de exemplu, nu consideră că vârsta a treia este „aproape” pentru el. Isus a zis ilustrativ:

„De la smochin învățați pilda lui: când îi frăgezește și îi înfrunzește mlădița, știți că vara este aproape” (Mat. 24:32). Vara este la câteva luni de începutul primăverii.

Cuvintele proclamate, „împărăția cerurilor s-a apropiat”, nu au fost o metaforă vagă în ce privește timpul. Riscarea vieții care li s-a cerut aposto-

4 Popa Irineu, *Iconomia plinirii vremilor în Iisus Hristos*, Craiova, Mitropolia Olteniei, 2013, p. 124.

5 Dumitru Cornilescu (1996): *Evanghelia după Matei, cap.10:6,7*. Ohio, USA: Christian Aid Ministries, ediția a V-a.

6 Dincă Filip A.; Simuț, Ramona, *Iată că El vine pe nori. Studiu biblic despre mileniu, răpirea bisericii și revenirea lui Isus Cristos*, Oradea, Făclia; Editura Universității Emanuel, 2006, p. 83.

lilor și condamnarea atrasă de cei care respingeau mesajul dau de înțeles că era vorba despre un eveniment important cu urmări imediate asupra vieții oamenilor. Isus a dorit ca Evanghelia să ajungă la cât mai multe persoane, apostolii erau puțini, urma să vină asediul asupra Ierusalimului, și pentru ei urmau să fie împlinite o parte a semnelor apocaliptice care aveau să prevestească venirea Fiului Omului.⁷

Ulrich Luz a înțeles corect că dificultățile prezentate în v.23 apar „numai dacă venirea Fiului omului este interpretată ca referindu-se la parousia și în același timp, „cetățile lui Israel” ca referindu-se exclusiv la proclamarea inițială în ele în timpul lui Isus sau al bisericii primare”⁸ Altfel, textul nu ar naște nicio problemă majoră.

Teodor de Heraclea⁹ a înțeles că „venirea Lui va fi văzută ca o călăuzire spirituală și ca un ajutor pentru aceia care sunt persecutați din când în când pentru Dumnezeu”¹⁰. Chouinard consideră că „este dificil să știi cu siguranță ce a vrut Isus să spună”¹¹

De ce cetățile lui Israel ?

De ce vorbește Isus despre cetățile lui Israel? Se referă El la cetățile lui Israel în mod fizic, sau este o metaforă? Laurențiu Moț, într-un articol pune următoarea întrebare: La ce se referă totuși expresia „cetățile lui Israel?” regăsim termenul Israel în alte unsprezece locuri din Evanghelia după Matei, iar în zece dintre acestea se referă la locuri etnice și geografice.

Cea de-a unsprezecea referință din 19:28 este singura escatologică. Sensul în care se folosește aici este unul inclusiv, care cuprinde tot poporul

7 „ De aceea, când veți vedea urâciunea pustiirii, despre care a vorbit prorocul Daniel , așezată în Locul Sfânt cine citește să înțeleagă! atunci, cei ce vor fi în Iudeea să fugă la munți; cine va fi pe acoperișul casei să nu se coboare să-și ia lucrurile din casă;și cine va fi la câmp să nu se întoarcă să-și ia haina”. Matei 24:15

8 Ulrich Luz and Helmut Koester, *Matthew; A Commentary* (trad. James E. Crouch; Minneapolis, Augsburg: Fortress,2001), 2:92.

9 Episcop ante-nicean de Tracia, Scrierile sale au la bază un sistem de interpretare literalist.

10 Teodor de Heraclea, MKGK 75, Fragmentul 75, Fragmentul 68, în Manlio Simonetti, *Matthew 1-13, Ancient Christian Commentary on Scripture NT, 1a* (Downers Grove, Ill.;Inter Varsity Press, 2001), p. 203.

11 Larry Chouinard, *Matthew, The College Press NIV Commentary* (Joplin, Mo.: College Press, 1997), Mt 10:23

lui Dumnezeu din toate timpurile. Dar chiar dacă în 19:28 poate avea un sens metaforic sau spiritual, în 10:23 nu are același sens deoarece expresia, în acest caz, ar fi complet neliterală și confuză. Cel mai posibil răspuns este că expresia „cetățile lui Israel” înseamnă chiar cetățile lui Israel unde locuiesc evrei, cel mai probabil cele din teritoriul Palestinei.”¹²

De asemenea, El a înțeles că ”lumea” care trebuia să se căiască, necesita învățată cu privire la împărăția care se apropia, ea fiind Israelul, „oile pierdute ale casei lui Israel” și nu păgânii, nici samaritenii care n-au aparținut niciodată «casei» regale a lui Israel (Mat. 10:5-7). Când a văzut mulțimile, I s-a făcut milă de ele, pentru că erau ca niște oi care n-au păstor. Atunci a zis ucenicilor săi: „Mare este secerișul, dar puțini sunt lucrătorii! Rugați, deci, pe Domnul secerișului să scoată lucrători la secerișul său” (Mat. 9:36-38). Isus le vestește mai dinainte că nu sunt suficiente doar eforturile lor, și că nu ei vor încheia secerișul, dar le face lor favorul să fie cei dintâi, și să înceapă chiar din cetățile lor, dintre rudele lor.

Unii sunt de părere că Isus se referă strict la copii poporului Israel, dar asta este o perspectivă foarte limitată din punct de vedere al planul marelui de mântuire pe care Dumnezeu îl avea în vedere pentru întreaga umanitate în contextul în care dorea ca Israel să fie lumina tuturor popoarelor până la marginile lumii.

Este clar că Mântuitorul avea în vedere un spațiu geografic mult mai larg decât zona Israelului sau a Palestinei, dovadă fiind predicarea apostolilor dincolo de granițele Ierusalimului și Samariei, până în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii cunoscute.

Cetățile lui Israel erau doar punctul de plecare de unde ei puteau să pornească, limita fiind doar împărăția cerurilor, mărginita de predicarea evangheliei tuturor semenilor.

John Nolland consideră că sintagma „cetățile lui Israel” nu este o expresie restrictivă, ci una care arată limite ce trebuie depășite. Aici intervine un alt argument și anume că ei trebuiau să stea chiar și în fața împăraților, a domnilor, evanghelia trebuia începută din cetățile evreilor, iar de acolo trebuia să ajungă peste tot până la dregătorii cei mari.

Ideea nu este aceea de a restrânge misiunea la Palestina, ci aceea de a sublinia faptul că iudeii creștini (din Palestina) nu vor fi folosit toate cetățile din Palestina ca locuri de refugiu temporar (și de aceea trebuie să abandoneze Țara

12 Laurențiu Moț, *TheoRhema*, Vol. 5 nr. 1 (2010), pp. 54-55.

*Sfântă) înainte ca să fie eliberați de problema lor prin venirea Fiului omului.*¹³

Roy Zuck crede că Matei 10 subliniază „Prioritatea lui Israel” în misiunea creștină, un lucru pe care și Pavel îl acceptă¹⁴, atât din punct de vedere al teologiei (Romani 1:16)¹⁵, cât și al metodologiei misionare.

Misiunea de a vesti împărăția cerurilor trebuia începută de la oile cele pierdute ale casei lui Israel, de la copii, și abia apoi bucatele se puteau da și câinilor. Doar pornind de la măslinul cel bun se putea începe altoirea măslinului sălbatic, iar apostolii au înțeles foarte bine acest aspect al misiionarismului extern.

Timpul era și el o problemă. Va fi suficient timpul rămas, ținând cont de mărimea ”lanului” și numărul mic de ”secerători”? Ucenicii erau puțini, cetățile erau multe, mari și ei nu aveau cum să ajungă singuri la toate. ”Adevărat vă spun că nu veți sfârși cetățile lui Israel până va veni Fiul Omului”.

Prin aceste cuvinte, Isus nu le-a sugerat evanghelizatorilor trimiși (cei 12 și mai târziu cei 70) ca va fi o misiune ușoară care le va permite flexibilitate în ce privește ritmul, din contră, oricâte eforturi s-ar face, oricâți s-ar înrola în această campanie, urgența va rămâne un imperativ până la venirea „Fiului Omului”. Împărăția era mai aproape decât timpul necesar evanghelizării cetăților israelite.

Părerea mea este că Isus le vorbește în acest mod tocmai ca ei să nu înceapă să numere și să socotească cât va mai rămâne și să lucreze cu zel pentru a duce Evanghelia fără a se gândi la cât de repede revine, și să îi motiveze în a lucra consecvenți. În vederea expresiei ”cetățile lui Israel” cred că se referă strict la cetățile din Palestina, dar cred că Isus îi trimite întâi la ai lor, (ai Lui) la oile pierdute ale casei lui Israel după care așa cum a spus în versetul 18, ei trebuiau să meargă chiar și la neamuri fapt care se și realizează mai târziu.

Chiar dacă interacțiunea cu neamurile era una mai complicată, ei neavând neapărat o legătură de fraternitate cum este în cazul evreilor,

13 John Nolland, *The Gospel of Matthew: A Commentary ON the Greek Text, The New International Greek Testament Commentary* (Grand Rapids, Michigan: Wm. B. Eerdmans, 2005), p. 427.

14 Lowery, David, *A Biblical Theology of the New Testament*, Chicago, Moody Publishers, 1994.

15 Căci mie nu mi-e rușine de Evanghelia lui Hristos, fiindcă ea este puterea lui Dumnezeu pentru mântuirea fiecăruia care crede: întâi a iudeului, apoi a grecului. (Epistola lui Pavel către Romani, cap 1:16).

Dumnezeu avea în vedere și adaptarea sau schimbarea unei paradigme în gândirea lor destul de exclusivistă.

Libertatea de conștiință

Mântuitorul le spune ucenicilor că ei primesc autoritatea de a merge până la marginile pământului pentru a vesti evanghelia la orice făptură, dar dacă ne gândim logic era imposibil ca ei să poată ajunge în timpul vieții lor, cu mijloacele de transport din vremea lor pe toată suprafața pământului. Hristos le oferă apostolilor și prin ei și nouă astăzi, libertatea de a predica, libertatea de conștiință și de credință. Imperiul Roman care era dominant la acel moment și care tolera religiile din interiorul lui, a fost un teren propice pentru libertatea de conștiință.¹⁶

Mesajul lui Isus din Matei 10:23 trebuie citit nu doar în cheie eshatologică, ci și ca expresie a libertății religioase oferite ucenicilor în contextul apostolatului timpuriu. În primul secol, libertatea de credință era un concept ambiguu: pe de o parte, iudaismul beneficia de un statut legal recunoscut în Imperiul Roman, ceea ce permitea evreilor să-și păstreze identitatea religioasă¹⁷; pe de altă parte, mișcarea creștină emergentă, percepută inițial ca o sectă iudaică, s-a confruntat rapid cu suspiciuni și persecuții.

Isus le încredințează apostolilor nu o autoritate politică, ci puterea de a proclama vestea bună prin persuasiune și mărturie. Evanghelia nu se impune prin constrângere, ci se propune în libertate, lăsând fiecărui ascultător responsabilitatea deciziei. Această abordare este vizibilă în Matei 10, unde refuzul mesajului nu atrage pedepse coercitive, ci simpla „scuturare a prafului de pe picioare” (v. 14), gest simbolic al respectării libertății celuiilalt.

În același timp, expresia „nu veți isprăvi cetățile lui Israel până va veni Fiul Omului” relevă tensiunea dintre urgența escatologică și libertatea misionară. Ucenicii sunt trimiși să predice „până la marginile pământului”, dar fără a forța conștiințele. Libertatea de credință devine astfel fundamentul practicii misionare: chiar într-un imperiu tolerant în anumite privințe, dar ostil în altele, creștinismul a afirmat dreptul inalienabil de a crede și de a mărturisi.

16 Giorgio Agamben, *Misterul răului*, București, Humanitas, 2023, p. 38.

17 Gabriel Liiceanu, *Ce gândește Dumnezeu, Puțină Teologie*, București, Humanitas, 2022, p. 72.

Din perspectivă teologică, libertatea de conștiință derivă din însăși natura împărăției cerurilor, care nu este impusă prin forță, ci primită prin credință. Astfel, Matei 10:23 anticipează nu doar universalitatea misiunii, ci și principiul libertății religioase care va însoți Biserica de-a lungul secolelor.

Concluzii

Chiar dacă a fost greu pentru ucenicii Domnului Isus să știe clar ce a vrut să le spună învățătorul lor aceștia au avut siguranța că El nu le va uita eforturile lor și la strâmtorare îi va ajuta. Mai mult ca sigur ucenicii nu aveau de unde să priceapă toate aceste lucruri de la început, și ei nu puteau înțelege că Isus urma să plece, să îi părăsească, nu înțelegeau dimensiunea morții și a vieții sau ideea revenirii Sale. În timp, și mai ales după revărsarea Duhului Sfânt, au înțeles că ei sunt "datori" tuturor neamurilor deși au început de la oile pierdute ale casei lui Israel.

Mântuitorul le vorbește în primul rând despre cetățile lui Israel deoarece acela era contextul imediat, era aria care se vedea mai repede, dar El, avea în vedere că ei trebuie să ajungă înaintea dregătorilor, împăraților, și înaintea neamurilor pentru a depune mărturie. (v. 18)¹⁸ Prin faptul că Isus le spune că nu va reveni până ei nu străbat toate cetățile Palestinei, pune pe umerii lor, și implicit pe umerii bisericii această responsabilitate, dar totodată dă asigurarea că la revenirea Sa, biserica va isprăvi de propovăduit evanghelia, și asta va dovedi nerăbdarea lor de a-L revedea.

Dorința de predicare a evangheliei ar trebui să fie una clară și aprinsă în inima fiecărui discipol al lui Isus, deoarece doar în acest fel poate ca revenirea lui Iisus să se apropie de omenire.

Ucenicii au înțeles clar că revenirea Lui, sau mai exact timpul revenirii Sale nu este treaba lor¹⁹, și nici a urmașilor lor, așa că ei s-au rezumat la a vesti evanghelia și apropierea revenirii Sale în glorie și mărire. Ei au înțeles acestea doar după înălțarea Sa la cer. (Faptele Apostolilor 1:7) Isus alege să le vorbească atât despre prezent cât și viitor (vezi Matei 24) deoarece ei nu aveau să înțeleagă decât dacă făcea în același mod în care ei puteau înțelege, așa că El sa limitat la cât au putut înțelege.

18 Din pricina Mea, veți fi duși înaintea dregătorilor și înaintea împăraților, ca să slujiți ca mărturie înaintea lor și înaintea neamurilor. (Matei 10:18)

19 El le-a răspuns: Nu este treaba voastră să știți vremurile sau soroacele; pe acestea Tatăl le-a păstrat sub stăpânirea Sa. (Faptele Apostolilor 1:7)

Nu dorea să dărâme orizontul pe care ei îl aveau ci dorea să le dea putere pentru lucrarea ce aveau să o săvârșească, astfel discursul său devine unul revelator. Prin revelația lor, noi toți avem acces la marea revelație a lui Isus, revenirea lui pentru mântuirea celor drepecți.

Analiza Matei 10:23 arată că afirmația lui Isus nu trebuie privită ca o promisiune neîmplinită sau ca o inducere în eroare a ucenicilor, ci ca un discurs revelatoriu cu mai multe niveluri de semnificație. În primul rând, expresia „cetățile lui Israel” se referă, în sens literal, la așezările evreiești din Palestina, punct de plecare necesar al unei misiuni universale. În al doilea rând, „venirea Fiului Omului” cuprinde atât judecata asupra Ierusalimului în anul 70 d.Hr., cât și dimensiunea parousiei finale. Această polisemie a textului reflectă stilul profetic al lui Isus, care vorbește simultan despre prezentul istoric și viitorul escatologic.

În plan misionar, textul subliniază urgența proclamării Evangheliei și limitele omenești ale apostolilor. Chiar dacă mandatul era clar „mergeți la oile pierdute ale casei lui Israel” împlinirea deplină a acestui mandat depășea posibilitățile lor imediate, lăsând loc intervenției providențiale a lui Dumnezeu. Această tensiune dintre urgență și imposibilitate a generat nu descurajare, ci zel misionar, întărit mai târziu de experiența Cincizecimii (Faptele Apostolilor 2).

Din perspectivă teologică, Matei 10:23 anticipează universalitatea mântuirii și caracterul nelimitat al misiunii creștine. Apostolii înțeleg ulterior, asemenea lui Pavel, că Evanghelia este „mai întâi pentru iudei, apoi pentru greci” (Rom. 1:16), confirmând că prioritatea Israelului nu anulează deschiderea către toate popoarele. Astfel, chemarea la evanghelizare devine inseparabilă de chemarea la respectarea libertății de conștiință, deoarece mesajul nu se impune prin forță, ci se primește prin credință.²⁰

Într-un sens mai larg, pasajul arată că timpul revenirii lui Hristos nu este obiect de calcul omenesc, ci parte a planului divin, inaccesibil cunoașterii umane (Faptele Apostolilor 1:7). Aceasta a determinat Biserica primară să se concentreze nu pe speculații cronologice, ci pe trăirea în permanenta așteptare a lui Hristos și pe proclamarea Evangheliei în libertate. În acest cadru, libertatea de credință nu este doar o categorie juridică sau politică, ci un element constitutiv al identității creștine, născut din respectul față de demnitatea umană și din încrederea că adevărul se impune prin sine însuși.

20 Jakob Bronowski, *Ascensiunea Omului*, București, Humanitas, 2018, p. 166.

Astfel, Matei 10:23 nu trebuie privit ca o limitare temporală a venirii lui Hristos, ci ca o chemare permanentă la misiune, la perseverență și la exercițiul libertății de conștiință²¹. Textul rămâne actual și astăzi, deoarece invită Biserica să își asume responsabilitatea proclamării Evangheliei până la marginile pământului, cu certitudinea că venirea Fiului Omului va surprinde istoria în plin proces de mărturie și credință.

Analiza efectuată a arătat că literatura academică internațională dedicată libertății de credință²² se concentrează în principal pe două dimensiuni: pe de o parte, cea juridico-politică, unde libertatea religioasă este tratată în termenii drepturilor fundamentale, ai constituțiilor moderne și ai politicilor educaționale; pe de altă parte, cea filosofico-teologică, unde accentul cade pe libertatea voinței, pe reflecțiile existențiale asupra raportului dintre om și divin și pe dezbateri doctrinare specializate. Între aceste două centre de greutate, cercetarea mai recentă a adăugat elemente instituționale și studii de caz globale, dar aproape că lipsește o reflecție asupra fundamentelor biblice ale libertății de credință. Această absență creează impresia că libertatea religioasă ar fi un concept modern, născut exclusiv din iluminism, din gândirea politică liberală sau din dreptul internațional.

Exegetic însă, Matei 10:23 arată contrariul. Versetul, deși dificil prin polisemia lui, dovedește că libertatea de credință este constitutivă încă din primul secol. Misiunea apostolică nu se desfășoară nici sub semnul constrângerii, nici al dominării politice, ci ca o chemare la proclamare și mărturie. Apostolii primesc de la Hristos autoritatea de a predica Evanghelia cu putere, dar și instrucțiunea de a respecta libertatea conștiinței ascultătorilor. Refuzul mesajului nu este sancționat prin violență sau coerciție, ci printr-un simplu gest simbolic scuturarea prafului de pe picioare care marchează libertatea celuiilalt de a primi sau respinge adevărul. În acest mod, libertatea de credință se configurează ca o responsabilitate misionară și ca un dar al Împărăției, care se impune prin sine, nu prin forță.

Versetul indică și tensiunea fundamentală care definește experiența Bisericii primare: urgența escatologică („nu veți sfârși cetățile lui Israel până va veni Fiul Omului”) nu anulează libertatea proclamării, ci o intensifică.

21 Ioan-Gheorghe Rotaru, „Libertatea religioasă – temelie a demnității umane”, în Daniela Ioana Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea (eds.), *Manual pentru liderul Departamentului de Libertate religioasă, Viață și Sănătate*, București, 2013, pp. 210–215.

22 Ioan-Gheorghe Rotaru, “A look at how the concept of human rights has evolved over time”, *Journal for Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, Vol. 11, No. 2 (2023), pp. 825-874.

Împărăția este „aproape”, dar această apropiere nu grăbește constrângerea, ci dinamizează zelul și perseverența. Misiunea are deopotrivă un orizont imediat, cetățile lui Israel și unul universal până la marginile pământului. „Venirea Fiului Omului” se lasă citită pe mai multe planuri: judecata asupra Ierusalimului în anul 70 d.Hr., prezența continuă a lui Hristos în istorie și parusia finală. Această polisemie confirmă că timpul nu poate fi controlat de om, ci doar trăit în așteptare și în mărturisire.

În lumina acestor constatări, putem afirma că libertatea de credință nu este doar o categorie juridică modernă, ci un element constitutiv al identității creștine încă de la începuturi. Ea derivă din natura Împărăției, care nu se impune prin coerciție, ci se oferă prin har și se primește prin credință. Această libertate este, în același timp, dar divin și responsabilitate umană: dar, pentru că vine din însăși chemarea lui Hristos, și responsabilitate, pentru că implică trăirea misiunii cu zel și respect pentru conștiința celuilalt.

Prin corelarea dintre analiza bibliometrică și exegeză, studiul de față arată că dezbaterea globală despre libertatea religioasă poate fi îmbogățită prin recuperarea rădăcinilor biblice. În timp ce cercetarea actuală rămâne fixată pe drepturi, constituții și norme sociale, Scriptura ne amintește că adevărata libertate a credinței este mai întâi o chemare la mărturisire, o expresie a demnității umane și o anticipare a eschatonului. Astfel, libertatea religioasă se prezintă nu doar ca un drept al omului modern, ci ca o dimensiune profetică a istoriei, inaugurată de Hristos și continuată în viața Bisericii.

Această perspectivă rămâne actuală și astăzi. Într-o lume marcată de pluralism, conflicte culturale și tensiuni politice, libertatea de credință nu poate fi redusă la o categorie juridică sau la o strategie diplomatică. Ea este, înainte de toate, o invitație permanentă la respect, dialog și încredere în puterea adevărului de a se impune prin sine. În acest sens, Matei 10:23 devine nu doar o pagină de exegeză biblică, ci și un text programatic pentru teologia și practica libertății religioase de-a lungul secolelor.

Bibliografie:

- AGAMBEN, Giorgio, *Misterul răului*, București, Humanitas, 2023.
- *BIBLIA CU EXPLICAȚII*, versiunea Dumitru Cornilescu, 1996.
- BLOMBERG, Craig L. Matthew. Nashville, Tenn: Broadman Press, The New American Commentary, v. 22, 1992.

- ✦ BLOMBERG, Craig L., *The New American Commentary*, Volume 22 - Matthew. Nashville, 1992.
- ✦ BRONOWSKI, Jakob, *Ascensiunea Omului*, București, Humanitas, 2018.
- ✦ CARSON, D. A., *New Testament Commentary Survey*, 7th ed. Grand Rapids, Baker Academic, 2013.
- ✦ FREDRIKSEN, Paula, *Pe când creștinii erau Evrei, Prima Generație*, București, Humanitas, 2023.
- ✦ LIICEANU, Gabriel, *Ce gândește Dumnezeu, Puțină Teologie*, București, Humanitas, 2022.
- ✦ LOWERY, David, *Biblical Theology of the New Testament*, Chicago, Moody Publishers, 1994.
- ✦ MORRIS, Leon, *The Gospel according to Matthew*, Grand Rapids, Mich. Eerdmans, The Pillar New Testament Commentary, 1992.
- ✦ MOȚ, Laurențiu, *TheoRhema*, Vol. 5 nr. 1, 2010.
- ✦ NOLLAND, John, *The Gospel of Matthew. A commentary on the Greek text*, Grand Rapids, Michigan, Cambridge, U.K., Bletchley, William B. Eerdmans Publishing Company, 2005.
- ✦ POPA, Irineu, *Iconomia plinirii vremilor în Iisus Hristos*, Craiova, Mitropolia Olteniei (Hristologie, Vol. 5), 2013.
- ✦ REPTA, Vladimir de; Valenciu, Ioan Paul, *Introducere în cărțile Testamentului Nou*, Iași, Timpul, 2012.
- ✦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, „Libertatea religioasă—temelie a demnității umane”, în Daniela Ioana Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea (eds.), *Manual pentru liderul Departamentului de Libertate religioasă, Viață și Sănătate*, București, 2013, pp. 210–215.
- ✦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, “A look at how the concept of human rights has evolved over time”, *Journal for Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, Vol. 11, No. 2 (2023), pp.825-874.
- ✦ TOFAN, Ioan Alexandru, *Omul lăuntric*, București, Humanitas, 2019.
- ✦ WHITE, Ellen, *Mărturii pentru comunitate*, București, Viață și Sănătate, 1997.
- ✦ WHITE, Ellen, *Viața lui Iisus*, Ediția a 6-a, București, Viață și Sănătate, 2009.
- ✦ XU, Ximian, “Confessing Faith: Freedom of Conscience, Actualized Confession of Faith, and Confessional Allegiance,” *Horizons* 49, no. 2, 2022.